

topic was the conclusion that the problem of miracle and the issues «node causality» is too complex for understanding and interpretation. Because this is a matter of faith and not of reason. From here direct access to knowledge should be recognized as inefficient and limited.

Keywords: God, theology, science, miracle.

Гудьма И. П., кандидат философских наук, профессор кафедры философии, Черкасский государственный технологический университет (Украина, Черкассы), gudima67@mail.ru

Чудо как символический образ божественного бытия

Исследованию подвергается ортодоксальное христианское учение о чуде как символическом образе божественного бытия. Целью данной статьи является изучение вопросов непосредственной сверхъестественной каузальности в религиозном сознании (на примере христианства), а также выявление тех составляющих христианского учения о чуде, где теологи касаются проблемы способов совершения чуда, выясняют вопрос фокуса сосредоточения усилий Бога при осуществлении трансцендентных творческих актов. Использование теоретико-методологических подходов статьи обусловлено самим предметом мысли и характером поставленных задач. В статье использовались различные общеполитологические, специальные общенаучные и отдаленно-научные теоретические методы. Автор следовал принципу объективности, широко применял каузальный анализ и типологический метод исследования. Основным результатом изучения темы стал вывод о том, что проблема способов совершения чуда и вопросы «узла причинности», как пространства, где встречается объективированная божественная воля и элементы мира или вектор человеческой свободы, слишком сложны для понимания и богословского истолкования, прежде всего, потому, что это дело веры, а не разума. Отсюда непосредственной понятийно-расчетливый доступ к ним познания следует признать малоэффективным и ограниченным.

Ключевые слова: Бог, теология, наука, чудо.

* * *

УДК 303.064

Миняйло В. С.,
аспірант кафедри філософії, Національний
технічний університет України «Київський політехнічний
інститут» (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ КІБЕРПРОСТОРУ ЯК НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Розглядаються перспективи розвитку Інтернету в якості кібернетичного простору: такої мережі, що, завдяки новим способам власної організації, культурі учасників та технології розподілення завдань по потужностям всіх залучених до неї ЕОМ, отримує якісно новий потенціал. Прогнозування та моделювання перетворення Інтернету на таку структуру, із урахуванням необхідних для цього, сучасних та результатуючих соціальних змін, виявляються особливо складним завданням. Автор, спираючись на науковий доробок І. В. Девтерова та Г. Рейнгольда, відслідковує можливості прогнозування і моделювання розвитку сучасної Інтернет-спільноти, а також аналізує та прикладає до сучасної соціально-економічної формації кібернетичні ідеї В. М. Глушкова з наділення автоматизованих систем знаряддям соціального прогнозування. Автор доходить висновку, що прогнозування та моделювання поведінки такої системи можливе лише тоді, коли прогноз спиратиметься на теорію, що сама модулюватиме соціальне середовище.

Ключові слова: кіберпростір, соціальне прогнозування, соціальне моделювання, однорангові мережі, автоматизоване прогнозування, self-fulfilling prophecy.

Навряд чи вдалося б археологам знання пригадати всі допущені в філософській літературі згадування про Всесвітній Павутину, як про особливий, виключно важливий технічний і соціальний феномен сучасності. В даній статті буде здійснюватися рефлексія над більш сильним твердженням про Інтернет: останній є не лише мережею взаємодії, але і інструментом поступового або ж радикально-штучного виведення людства на принципово новий рівень організації (навіть у порівнянні із сьогодишнім станом речей). В основі даної тези лежить явлення про Інтернет як про кібер-простір. «Киберво» в перекладі з грецької означає «керувати», звідси пішло поняття кібернетики, мистецтва керування, яке, із появою ЕОМ, з технологічною необхідністю

поєдналося із сучасними інформаційними технологіями. Кібернетичний простір, відповідно, це не просто простір обміну інформацією, але таке середовище, в якому інформаційні потоки спрямовуються і модулюються певним чином задля вирішення деякої великої мети або просто оптимізації діяльності.

Відмітимо, що кібернетична оптимізація із використанням ЕОМ має два великі шляхи: це, по-перше, використання комп'ютера для покращення деякої некомп'ютерної колективної діяльності, якій може піти на користь спроможність ЕОМ швидко передавати, приймати та обробляти інформацію, а по-друге, програмна оптимізація роботи самого комп'ютера.

Ми, безперечно, можемо вже зараз назвати Інтернет кіберпростором (взагалі-то цей термін походить із художньої літератури, а тому позбавлений початкової строгості, якої йому варто надати). Це зумовлене тим, що мережа використовується *окрім іншого* і для керування. Постфактум ми можемо зауважити, що мережа als ob розвивалася для того, щоб уможливити сучасні способи організації мас, як то мітингова активність, соціальні рухи, швидкий збір грошей (краудфандінг) тощо.

Говард Рейнгольд, американський соціолог, став одним із тих, хто помітив і об'єднав в одне поняття соціальні феномени, що супроводжують масове підключення індивідів до великої живої (завдяки участі в ній живих елементів – людей) мережі, і небувалу раніше плідну взаємодію їх в цьому середовищі, і це поняття – розумний натовп (англ. smartmob). Каскад революцій в Африці та Україні в першій декаді ХХ століття довів правоту здогадок Рейнгольда, окрім іншого і про те, що роль сучасних засобів комунікації і в деструктивних також подіях важко переоцінити, а спалахи об'єднаної народної волі з необхідністю спричиняють реакцію зі сторони будь-якої державної влади: технології будуть контролюватися і оберталися проти вільного волевиявлення громадян, а головне – проти їх кооперації. Безумовно, розумний натовп спалахує окремими вогнищами цілеспрямованою і це ще, звичайно, не раціональне людство. Втім захоплення владними колами контролю над мережею і, можливо навіть вимушена (наприклад, через терористичну загрозу), репресивна інформаційна політика – це явища, що підкреслюють вади того шляху розвитку, яким пішов Інтернет.

Плід того шляху розвитку мережі, яким вона досі йде, мають на увазі та довершена, заточена під індивідуального користувача ергономіка, яку мають сучасні соціальні медіа, – це, безперечно, важлива характеристика мережі, що могла виникнути лише в умовах її вільного некерованого розвитку. Як не дивно, але те, що інформація лежить в доступі перед усіма, не призводить до її затребуваності, натомість всі учасники комунікації продовжують створювати власні масиви інформації, що призводить до загублення справді цінної інформації в морі непотрібної, підтверджуючи тезу про те, що дефіцит і надлишок інформації призводять до однакових наслідків – люди залишаються в темряві незнання. А як раз проблема втрати корисної інформації, яка постійно переслідувала людство, непокоїла вчених кібернетиків, зокрема нашого співвітчизника Віктора Михайловича Глушкова – головного проєктувальника автоматизованої системи управління виробництвом, що мала б охоплювати всю економіку Радянського Союзу.

Глушков був автором багатьох провідних ідей, одна з яких, вже втілена, вразила Рейнгольда: йдеться про пірінгову технологію, що дозволяє багатьом комп'ютерам використовувати всю їх потужність, або якусь частину її для вирішення великої задачі. Ці можливості широко використовуються в сучасній науці. Люди з усього світу на добровільних началах віддають процент швидкості своїх машин для передових наукових розрахунків, що проводяться тими чи іншими науковими центрами. Peer-to-peer (англ. однорангові) технології також дозволяють обмінюватися даними зі швидкістю набагато більшою, аніж якщо б передача здійснювалася між двома машинами. І ці технології, досі сповна не засвоєні і не експлуатовані сучасними користувачами (не рахуючи, звичайно, бітрекерів) були описані Глушковым в статті «Кібернетика, обчислювальна техніка та розвиток виробничих сил» ще в 1970 р. [1, с. 322], за тридцять років до появи першого популярної програми для однорангових мереж (Napster). Технологія peer-to-peer обчислень найчастіше просто непотрібна індивідуальним користувачам, які можуть скільки завгодно захоплюватися нею, але навряд змогли б самі запропонувати достойне завдання для обчислення.

Невід'ємною імплікацією плану введення в обіг описаних Глушковым та Біром технологій є, як не дивно, закріплення соціальної стратифікації в аспекті доступу до інформації. Планова економіка забезпечувала оперативну появу технічної бази для обчислювальної мережі, а також централізовану постановку цілей для неї. Все, що стосується еволюції інтерфейсу та розваг за державного планування напевно б катастрофічно відставало від виробництва. Можливо, сучасне добровольне донорство потужностей персональних комп'ютерів задля обчислення великих задач врешті рещт виявиться навіть продуктивнішим за планове створення спеціальних супермашин у обчислювальних центрах. Так само видається ймовірним, що такий шлях – найбільш гармонійний в аспекті підготовки (в середовищі вільного ринку) технічної бази для втілення ідей, які могли виникнути тільки в державі із плановим господарством, але приречені бути втіленими в тому чи іншому вигляді навіть і у світі західного штибу.

Рейнгольд сформулював принцип розвитку мережі наприкінці своєї роботи «Розумний натовп. Нова соціальна революція»: «створення технологій, що поповнюють знання, та їх застосування до спільної діяльності, що постійно розширюється, невіддільні від самого поняття людини» [4, с. 291], що правда у цієї формули є більше однієї варіації: люди діють згідно із цим описом або індивідуалістично, або колективно, ставлячи перед собою великі недоступні окремій людині завдання.

Суперечка між теоретиками автоматизації та скептиками, для яких кількість змінних у економіці навіть однієї держави є занадто великою, щоб можна було створити систему, яка б реагувала на зміни у зовнішньому та внутрішньому економічних середовищах, можливо, має закінчитися із глибоким розглядом тези Глушкова, якій в статті «Про деякі проблеми автоматизації планових розрахунків» (1973) передує докладне, на догоду скептикам, пояснення того, що не може бути ніякого автоматизованого планування без кооперації машини із живими людьми–спеціалістами. Теза така: «ці методи (методи кооперації машини та людини) найкраще відповідають безперервному характеру людської творчості, дозволяючи перейти до неперервного

планування. Неперервне ж планування стирає межу між плануванням і оперативним управлінням, адже останнє є ніщо інше, як швидка корекція складених раніше планів із відповідністю до умов, що змінюються» [1, с. 287]. Тут виходить на сцену ідея моделювання і прогнозування, завдяки застосуванню якої оперативна корекція, про яку писав вчений, не є корекцією процесу поточного виробництва, але корекцією того, що має відбуватися через деякий час. Таким чином, прогноз (здійснений за допомогою моделювання, адже воно дає змогу перевести передбачення на мову математики) забезпечує спокійне протікання самого процесу виробництва і відсутність авральних станів, за виключенням хіба неочікуваних катастроф. Сам же прогноз не може здійснюватися автоматично, адже такі акти людської творчості як вибір, наприклад, основи для моделювання, а значить і зони нехтування, ще не можуть, принаймні на сьогодні, бути автоматизованими. І найголовніше, людське керівництво вимушене так чи інакше обирати шлях розвитку, відповідно до якого і буде здійснюватися прогнозування.

Може здатися, що прогнози, потрібні для автоматизованих систем, стосуються виключно виробництва і мають стосунок лише до сировинно–товарної бази держави. Насправді ж, як писав Глушков, *машину необхідно наділити знанням про закономірності розвитку суспільства* [1, с. 146], адже вони є базисом для визначення динаміки економічних стосунків. Презентувати політ–економічну теорію (зрозуміло, що в СРСР за основу роботи системи мала бути взята теорія соціально–економічних перетворень Маркса) як комп'ютерну програму – це один із найбільш цікавих викликів кинутих ідеї ОГАС. Якщо уявити, що хоч часткова реалізація даного проекту можлива (а решта ляже на плечі людей, операторів ОГАС), то до неї треба внести корективи зумовлені державним устроєм більшості сучасних держав.

Інтернет і комп'ютери до нього включені формують сьогодні сформований мозок великої соціальної істоти якою є сучасний світ, але який при цьому не має центру, який би уможливив прийняття рішень. Усі користувачі мережі переслідують власні цілі. Потрібна деяка установа, яка мала б авторитет і довіру громадян, яка б організовувала збір коштів та оголошувала б роботи над певними колективними завданнями. Вітчизняний соціолог Ілля Девтеров також зазначає, що сьогодні, для подальшого корисного розвитку Мережі «об'єктивно виникає потреба у створенні деякої якісно нової соціальної технології (або знаходження «нової старої») – у цьому сенсі Інтернет вже застарів, оскільки не дає якісної переваги окремим групам, що мають монополію на її використання. Людство, що отримало у свої руки комунікативну потужність глобальної комп'ютерної мережі, стурбовано пошуком гуманітарного виміру нового комунікативного середовища» [3, с. 68].

Ідеальним варіантом контролю над виробництвом країни із плановою економікою можна було б вважати спочатку вироблення істинної філософської теорії, яка пояснювала б розвиток суспільства із наступними кроками: по–перше із внесенням даної теорії у задалегідь підготовлену мережу обчислювальних центрів, а по–друге, внесенням до даної мережі всіх необхідних даних, після чого не комп'ютер би був використаний заради прогнозу, а автоматично здійснюваний прогноз став би знаряддям автоматизованого планування та здійснення господарської діяльності. В дійсності ж світ пішов іншим шляхом – комп'ютерні

мережі розвилися набагато швидше і сильніше, аніж піонери кібернетики могли очікувати, але стрижнем такого розвитку став індивідуальний інтерес. Соціальна теорія за такого сценарію має бути сумісною із прогнозуванням і моделюванням, а для цього в теорії має підкреслюватися роль одного соціального фактору із нехтуванням іншими. Для використання величезного потенціалу, який приховує в собі Всесвітня Павутина, потрібна наразі не лише теорія, що могла б пояснити те, що відбувається, а деяке наймовірне по силі self-fulfilling prophecy (пророцтво, що саме себе виповнює), яке б стало, по-перше, (істинною) соціальною теорією, по-друге, мотиватором і поштовхом до змін соціальних стосунків, а по-третє, за необхідності, знаряддям соціального прогнозування, як це і планувалося дизайнерами ОГАС. Девтеров пише в статті «Віртуальність масового суспільства»: «дійсним ресурсом у новій ситуації є не контроль засобів комунікації (як це було раніше), а сама здатність формувати суб'єкти комунікації, формувати комунікативні спільноти в новому соціо-технологічному середовищі – кібер-комунікативному континуумі. І здатність формувати суб'єкти комунікації – зовсім не із сфери технологій маніпулювання свідомістю, а із сфери володіння гуманітарною традицією, її носії – філософи та соціологи, а не фахівці з маніпуляції феноменами свідомості» [2, с. 25].

Надихає і водночас бентежить в сьогодиншній ситуації те, що за, реалізації проектів подібних вищеописаному, Інтернет, незлічені потужності ЕОМ та волі їх користувачів, є не лише досліджуванім, тим, що досліджується, але також і тим, що змінює та змінюється. Світ людей, немов істота, що годує себе, росте, змінюється і дивиться у невідоме, може нарешті отримати щось на кшталт свідомості.

Список використаних джерел

1. Глушков В. М. Кибернетика. Вопросы теории и практики. – М.: Наука, 1986. – 488 с.
2. Девтеров І. В. Віртуальність масового суспільства / Девтеров І. В. // Мультиверсум. – 2011. – Вип. 2 (100). – С. 23–32.
3. Девтеров І. В. Характер соціальної комунікації в мережі Інтернет / І. В. Девтеров // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія: Науково-практичний журнал. – 2011. – №3. – С. 66–72.
4. Рейнгольд Г. Умная толпа: Новая социальная революция / Говард Рейнгольд. – Пер. с англ. А. Гарькавого. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2006. – 416 с.

References

1. Glushkov V. M. Kibernetika. Voprosy teorii i praktiki. – M.: Nauka, 1986. – 488 s.
2. Devterov I. V. Virtual'nist' masovogo suspil'stva / Devterov I. V. // Mul'tiversum. – 2011. – Vyp. 2 (100). – S. 23–32.
3. Devterov I. V. Charakter social'noi' komunikacii' v merezhi Internet / I. V. Devterov // Teorija i praktika upravlinnja social'nymy systemamy: filosofija, psihologija, pedagogika, sociologija: Naukovo-praktichnyj zhurnal. – 2011. – №3. – S. 66–72.
4. Rejnol'd G. Umnaja tolpa: Novaja social'naja revoljucija / Govard Rejnol'd. – Per. s angl. A. Gar'kavogo. – M.: FAIR-PRESS, 2006. – 416 s.

Minyaylo V. S., graduate student, Department of Philosophy, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Philosophical aspects of forecasting and modeling the development of cyberspace as of a new social reality

The current article is an inquiry into the perspectives of the Internet developing, as a cybernetic space: such a network, which, thanks to new ways of its organization, culture of its participants and technology to distribute the task among the powers of

the plugged-in computers, gains qualitatively new characteristics. Forecasting and modeling the process of ethersphere's transforming into such a structure, with the consideration of all the required, accompanying and resulting social changes, turn out to be a very complicated task. Basing upon I. V. Devterov's and H. Rheingold's scientific contributions, the author traces the opportunities to forecast and model the evolution of the contemporary web-community and also analyzes and applies V. M. Glushkov's cybernetic ideas about supplying the machine with the tools for social forecast. The author comes to the conclusion that the forecast and modeling of such a system will not be possible until the forecast is based upon the theory to modulate the social environment itself.

Keywords: cyberspace, social forecasting, social modeling, peer-to-peer, automated forecasting, self-fulfilling prophecy.

Minyaylo V. S., аспирант кафедри філософії, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Философские аспекты моделирования и прогнозирования развития киберпространства как новой социальной реальности

Рассматриваются перспективы развития Интернета в качестве кибернетического пространства: такой сети, которая, благодаря новым способам собственной организации, культуре участников и технологии распределения заданий по мощностям всех подключенных ЭВМ, обретает качественно новый потенциал. Прогнозирование и моделирование процесса превращения Интернета в такую структуру, с учётом необходимых для этого, сопутствующих и результирующих социальных изменений, являются особенно сложной задачей. Автор, опираясь на научный вклад И. В. Девтерова и Г. Рейнгольда, отслеживает возможности прогнозирования и моделирования развития современного Интернет-сообщества, а также анализирует и прилагает к современной социально-экономической формации кибернетические идеи В. М. Глушкова о наделянии автоматизированных систем орудиями социального прогнозирования. Автор приходит к выводу о том, что прогнозирование и моделирование такой системы возможно лишь тогда, когда прогноз будет опираться на теорию, которая сама будет модулировать социальную среду.

Ключевые слова: киберпространство, социальное прогнозирование, социальное моделирование, одноранговые сети, автоматизированное прогнозирование, самоосуществляющееся пророчество.

* * *

УДК 283/304.2

Данилюк О. В.,

аспірантка кафедри релігієзнавства та теології,
Національний університет «Острозька академія»
(Україна, Острозь), dolj.ogo@gmail.com

КОНСЕРВАТИВНИЙ ТА ПРОГРЕСИВНИЙ ПОГЛЯДИ НА МЕДІАТИЗАЦІЮ ПРОТЕСТАНТИЗМУ

Вивчено феномен «медіатизації суспільства», на прикладі української сфери релігійних засобів масових комунікацій (ЗМК). Зазначений феномен осмислюється із погляду площини протестантських ЗМК. Проаналізовано адаптаційні моделі релігійних протестантських конфесій до нових комунікативних реалій, що виникли на межі ХХ і ХХІ ст.

Ключові слова: протестанти, ЗМК, інтернет, блогерство, журналістика.

Ми живемо у час змін, коли відбуваються незворотні процеси в соціальному просторі, відповідно ці стосуються також і сфери релігії. Релігійність для людини переходить в кардинально іншу площину, інтенції до приватизації свого релігійного простору життя; частішають випадки віри людини в Бога, проте невизнання церкви та священства. Незважаючи на подібні тенденції релігійні конфесії намагаються протидіяти таким трансформаціям і проповідувати своє віровчення. Всі християнські деномінації, зокрема і протестанти, опинилися перед новими викликами та реаліями.

Метою статті є аналіз адаптаційних моделей до нових реалій життя відносять, а саме «медіатизацію суспільства» як приклад такої адаптації. Тобто процесу зростання ролі журналістики в різноманітних галузях людської діяльності, що набуває значення істотного чинника у визначенні порядку денного, репрезентації осіб